

Plan MER
Waterkeringsparagraaf
primaire waterkeringen
Startdocument

Provincie Groningen

oktober 2006

Plan MER

Waterkeringsparagraaf

primaire waterkeringen

Startdocument

dossier : A4530-01.001
registratienummer : OR-SE20062571
versie : 2

Provincie Groningen

oktober 2006

INHOUD	BLAD
1 INLEIDING	3
1.1 Aanleiding	3
1.2 Plan-MER	3
2 DOEL EN REIKWIJDTE	5
2.1 Achtergrond	5
2.2 Doel	5
2.3 Reikwijdte	6
3 ALTERNATIEVEN EN DETAILNIVEAU	7
3.1 Huidige situatie	7
3.2 Autonome ontwikkeling	7
3.3 Alternatieven	8
3.4 Detailniveau	8
4 COLOFON	11

1 INLEIDING

1.1 Aanleiding

De provincie Groningen grenst aan de Waddenzee, de Eems en de Dollard. Met de stijgende zeespiegel en de dalende bodem, zullen in de komende decennia de primaire waterkeringen versterkt moeten worden. Tegelijkertijd groeien de bevolking en de economie, waardoor kustplaatsen en bebouwde gebieden uitdijen. De ruimte voor uitbreiding van deze functies moet in samenhang worden gezien met de benodigde ruimte voor toekomstige versterking van de primaire waterkering. Hierbij moet voorkomen worden dat de beschikbare ruimte langs de primaire waterkering nog meer dan nu het geval is in gebruik wordt genomen, waardoor een versterking landinwaarts niet mogelijk zal zijn. Hiervoor moet een reserveringszone voor het toekomstige ruimtebeslag worden vastgelegd. In het Provinciaal Omgevingsplan van de provincie Groningen (POPII) is aangegeven dat Gedeputeerde Staten als planuitwerking een Waterkeringsparagraaf opstelt. Voor het opstellen van deze paragraaf is het noodzakelijk dat een Plan-m.e.r.-studie¹ wordt uitgevoerd. Het Plan-MER geeft (een onafhankelijk) inzicht in de invloed op het milieu, zowel positief als negatief, die verwacht mag worden wanneer politiek bestuurlijk gekozen wordt voor bepaalde oplossingen. Dit startdocument vormt de start van de procedure van de Plan-MER ten behoeve van de besluitvorming over de Waterkeringsparagraaf voor de primaire waterkeringen in de provincie Groningen. Hierbij treden Gedeputeerde Staten op als het bevoegd gezag in deze procedures. Zij publiceren het ontwerp-POP-uitwerking en het Plan-MER.

1.2 Plan-MER

Op grond van de nieuwe m.e.r. -wetgeving (van kracht sinds 28 september 2006) bestaat de verplichting om de milieueffecten te beoordelen van onder andere plannen die het kader stellen voor latere besluiten die m.e.r. of m.e.r.-beoordelingsplichtig zijn.

Inhoud

De kern van de Plan-MER wordt gevormd door een milieurapport waarin de milieueffecten van de voorgenomen activiteit worden beschreven. Onder milieueffecten worden bijvoorbeeld de gevolgen voor natuur, landschap, recreatie, cultureel erfgoed en morfologie verstaan. Daarnaast moeten redelijke alternatieven voor de ruimtelijke reserveringszone worden beschreven en op hun milieueffecten beoordeeld. Het milieurapport moet de volgende onderdelen bevatten:

- a) een beschrijving van hetgeen met de voorgenomen activiteit wordt beoogd;
- b) een beschrijving van de voorgenomen activiteit, alsmede van de alternatieven daarvoor, die redelijkerwijs in beschouwing dienen te worden genomen, en de motivering van de keuze voor de in beschouwing genomen alternatieven;
- c) een overzicht van eerder vastgestelde plannen die betrekking hebben op de voorgenomen activiteit en de beschreven alternatieven;
- d) een beschrijving van de bestaande toestand van het milieu, voor zover de voorgenomen activiteit of de beschreven alternatieven daarvoor gevolgen kunnen hebben, alsmede van de te verwachten autonome ontwikkeling van dat milieu;

---

¹ m.e.r. = Milieueffectrapportage

MER = Milieu Effect Rapport

- e) een beschrijving van de gevolgen voor het milieu, die de voorgenomen activiteit, onderscheidenlijk de beschreven alternatieven kunnen hebben, alsmede een motivering van de wijze waarop deze gevolgen zijn bepaald en beschreven;
- f) een vergelijking van de ingevolge onderdeel d beschreven te verwachten ontwikkeling van het milieu met de beschreven gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit, alsmede met de beschreven gevolgen voor het milieu van elk der in beschouwing genomen alternatieven;
- g) een overzicht van de leemten in de onder d en e bedoelde beschrijvingen ten gevolge van het ontbreken van de benodigde gegevens;
- h) een samenvatting die aan een algemeen publiek voldoende inzicht geeft voor de beoordeling van het milieueffectrapport en van de daarin beschreven gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit en van de beschreven alternatieven.

Procedure

Ook voor de Plan-m.e.r.-procedure gelden een aantal voorschriften:

- 1) Raadplegen betrokken overheidsorganen (betrokken gemeenten, waterschappen, provincie Friesland, ministeries VROM en LNV en eventueel buitenlandse overheden) over reikwijdte en detailniveau van het milieueffectrapport.
- 2) Vaststellen Startdocument, waarin reikwijdte en detailniveau van het milieurapport zijn vastgelegd.
- 3) Opstellen ontwerp-milieurapport.
- 4) Vaststellen en publiceren ontwerp-milieurapport en ontwerp-POP-uitwerking en inspraak publiek en betrokken overheidsorganen.
- 5) Vaststellen definitief milieurapport en definitieve POP-uitwerking

Het is mogelijk om de Commissie m.e.r. facultatief om advies te vragen. Gezien de deskundigheid van de Commissie en de ligging van het plangebied in de rand van het Natura-2000 gebied Waddenzeegebied, wordt voor deze Plan-m.e.r. het advies van de commissie m.e.r. gevraagd. Dat gebeurt reeds in het stadium van het raadplegen van betrokken overheidsorganen middels dit Startdocument.

2 DOEL EN REIKWIJDTE

In dit hoofdstuk worden het doel en de reikwijdte van het Plan-MER voor de ruimtelijke reserveringszone van de primaire waterkering beschreven. Verder wordt aangegeven dat deze Plan-MER beperkt blijft tot de Groningse primaire kering.

2.1 Achtergrond

In de 3^e Kustnota staat dat rekening moet worden gehouden met een snellere stijging van de zeespiegel, een toename van de rivierafvoeren en een toename in stormintensiteit. De exacte omvang van de klimaatveranderingen is echter onzeker. Wel is duidelijk dat de dagelijkse hoogwaterstanden hoger worden en het getijverschil groter. Bovendien daalt Nederland zelf. De gehele kustzone daalt met enkele centimeters per eeuw en daarnaast treedt in Groningen nog extra bodemdaling op door gaswinning. Bodemdaling en zeespiegelstijging (*relatieve zeespiegelstijging*) leiden tot grotere belastingen op de waterkeringen. Om de mogelijkheid open te houden voor maatregelen dienen, volgens de 3^e Kustnota, langs de Fries-Groningse vasteland kust onomkeerbare ruimtelijke ontwikkelingen (zoals aaneengesloten kassenbouw en woningbouw) te worden voorkomen. Door het aanwijzen van reserveringsstroken wordt ruimte voor een eventuele versterking van de waterkering gegarandeerd.

In de 2e Kustnota 'Kustbalans 1995' is als uitgangspunt gehanteerd dat de Waterkeringbeheerders om de waterkering in de toekomst te kunnen versterken bij een stijging van de zeespiegel een reservestrook (planologische reservering) voor 200 jaar zeespiegelstijging in hun leggers opnemen. Hierbij wordt, op advies van de Technische Adviescommissie voor de Waterkeringen uitgegaan van het maximale scenario: 85 cm/eeuw zeespiegelstijging en 10% toename wind. Voor het reserveren van ruimte, schrijft ook de 3^e Kustnota dit scenario voor.

Om ook de komende 200 jaar aan de veiligheidsnormen te kunnen blijven voldoen, zal de reserveringsstrook zodanig gedimensioneerd moeten worden dat op de verwachte zeespiegelrijzing geanticipeerd kan worden. De huidige veiligheidsnormen zijn in de jaren '50 vastgesteld (voor Groningen: 1:4000) en zijn mede gebaseerd op het toenmalige aantal te beschermen inwoners en geïnvesteerd kapitaal. Mogelijk kan in de toekomst voor de gebieden waar sprake is van groei in investeringen en bevolking, een hoger veiligheidsniveau overwogen worden. Hiermee moet, volgens de 3^e Kustnota, nu al rekening worden gehouden, zodat de optie van toekomstige aanpassingen van de waterkeringen, zoals verbreding en versterking, uitgevoerd kan blijven worden.

In de 3^e Kustnota is verder opgenomen dat veiligheidsdoelstelling een volwaardige rol moet spelen in de provinciale en regionale planvorming. Het Rijk vindt het daarom wenselijk dat in provinciale waterhuishoudingsplannen, streekplannen en in gemeentelijke bestemmingsplannen een waterkeringsparagraaf wordt opgenomen. In bestemmingsplannen zullen de diverse beschermingszones van de waterkering moeten worden opgenomen. De Nota Ruimte stelt zelfs dat de provincies en gemeenten de definitieve landwaartse begrenzing van het kustfundament in hun streek- en bestemmingsplannen in overleg met de beheerders van de zeewering vast moeten leggen.

2.2 Doel

Het doel van de Waterkeringsparagraaf is het reserveren van ruimte voor een mogelijke versterking van de dijk. Deze ruimtelijke reservering moet zorgdragen dat ook de komende 200 jaar voldoende veiligheid en bescherming tegen de zee kan worden geboden.

Uitgaande van het zeespiegelstijgingsscenario, wordt in de 3^e Kustnota voor het reserveren van ruimte uitgegaan van een zeespiegelstijging van 85 cm per eeuw en 10% toename van de wind. Dit resulteert volgens berekeningen in een ruimtevraag van 60 tot 70 meter. Omdat de hydraulische randvoorwaarden nog zullen veranderen als gevolg van de resultaten van golfmetingen in de Waddenzee en om robuust te kunnen ontwerpen is een ruimtelijke reservering van 75 m gewenst. Dit sluit aan bij de wensen van het Rijk die in de 3^e Kustnota een landwaartse reservering voor dijken van 75 meter aansluitend aan de kernzone van de dijk wenselijk acht.

2.3 Reikwijdte

Het onderzoeksgebied van deze Plan-m.e.r.-studie beperkt zich tot de primaire waterkering van Groningen en de directe omgeving. De gehele waterkering grenst aan het Natura-2000 gebied Waddenzeegebied. Op basis van de fysieke en intrinsieke kwaliteiten van de Groningse kustlijn zijn zeven deelgebieden/trajecten onderscheiden. Dit zijn, met hun belangrijkste kenmerken:

- A. Primaire waterkering Lauwersoog-Marnewaard, de waterkering grenst aan het Nationaal Park Lauwersmeer, Lauwersoog wordt gekenmerkt door de havenactiviteiten en de recreatie, de Marnewaard wordt gekenmerkt door de aanwezige natuurwaarden, het militaire oefenterrein en de recreatiemogelijkheden.
- B. Primaire waterkering van kruispunt Kustweg-Ommelanderdijk in De Marne tot Eemshaven, het gebied wordt gekenmerkt door het open landschap.
- C. Primaire waterkering bij de Eemshaven, de Eemshaven is een belangrijk industrie- en havengebied.
- D. Primaire waterkering van de Eemshaven tot Delfzijl: dit gebied wordt gekenmerkt door het open landschap.
- E. Primaire waterkering in Delfzijl, samen met de Eemshaven vormt het een belangrijke pijler in de regionale economie. Het industrieterrein Oosterhorn is ook van nationaal belang; na de Maasvlakte is dit het grootste water gebonden bedrijventerrein voor de zware industrie in Nederland.
- F. Primaire waterkering van Delfzijl tot en met Termunterzijl, dit is een historisch dorp.
- G. Primaire waterkering van Termunterzijl tot de Duitse grens, dit gebied wordt gekenmerkt door het open landschap. Dit deel eindigt op de grens met Duitsland.

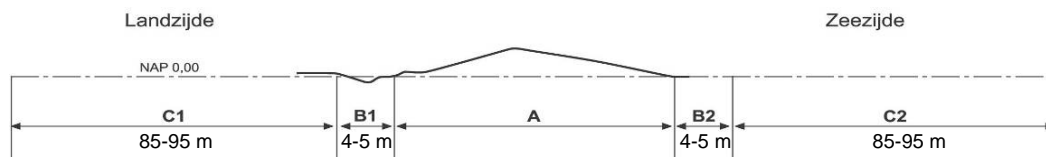

Figuur 2-1 Indicatieve ligging van de 7 deelgebieden

3 ALTERNATIEVEN EN DETAILNIVEAU

3.1 Huidige situatie

Om het waterkerend vermogen van de primaire waterkeringen te kunnen waarborgen zijn reeds langs de primaire waterkeringen beschermingszones ingesteld. In Figuur 3-1 is het huidige dijklichaam schematisch weergegeven met de verschillende beschermingszones. De kernzone (A), is het deel van de waterkering van de binnenteen tot de buitenteen. De beschermingszones (B1 en B2) zijn de zones grenzend aan de kernzone. De zones C1 en C2, de buitenbeschermingszones zijn weer de zones grenzend aan de beschermingszones. Deze beschermingszones zijn nu nog opgenomen in de keuren van de waterschappen, omdat de waterschappen Noorderzijlvest en Hunze en Aa's nog geen vastgestelde leggers voor de primaire waterkeringen hebben. Op grond van de keur van het waterschap Noorderzijlvest bedraagt de beschermingszone 4 m en de buitenbeschermingszone 85 m. In de keur van het waterschap Hunze en Aa's is bepaald dat de beschermingszone 5 m bedraagt en de buitenbeschermingszone 95 m.

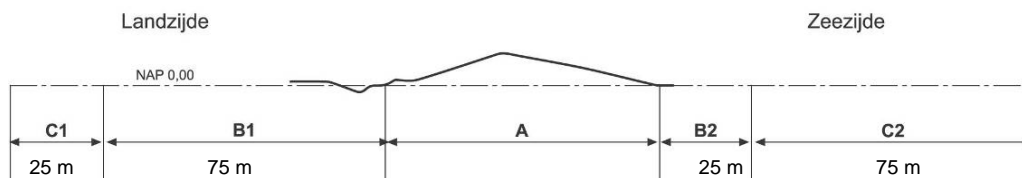

Figuur 3-1. Primaire waterkering met zijn huidige beschermingszones

De kernzone, de beschermingszones en de buitenbeschermingszones worden beschermd door verbodsbepalingen die in de keuren van de waterschappen zijn opgenomen. De verbodsbepalingen zijn voor de kernzones het strengst. Al naar gelang de beschermingszones verder van de kernzone af liggen wordt het verbodsregime lichter. Voor ruimtelijke ontwikkelingen in de beschermingszones, die de veiligheid niet aantasten, kan een ontheffing worden aangevraagd bij het waterschap.

3.2 Autonome ontwikkeling

Omdat in de huidige situatie de beschermingszones van de primaire waterkering van de waterschappen Noorderzijlvest en Hunze en Aa's verschillen, willen de waterschappen en de provincie dit uniformeren en de beschermingszones even breed maken. In analogie met de rest van Nederland is in Figuur 3-2 het principe profiel van de nieuwe primaire waterkering weergegeven. De totale breedte van de beschermingszones (B+C) blijft nagenoeg gelijk, alleen omdat de verbodsbepaling voor de beschermingszones strenger zijn dan voor de buitenbeschermingszones wordt de breedte van de beschermingszones aangepast. De B1 beschermingszone (landzijde) gaat van een breedte van 4-5 meter naar 75 meter. De C1 beschermingszone (landzijde) gaat van 85-95 meter naar 25 meter. De B2-zone wordt van 4-5 meter uitgebreid naar 25 meter en de C2-zone wordt van 85-95 meter verkleind naar 75 meter.

Figuur 3-2. Primaire waterkering met zijn nieuwe beschermingszones

3.3 Alternatieven

In deze Plan-m.e.r. worden alleen de effecten van redelijkerwijs te beschouwen alternatieven bepaald. Dit zijn alternatieven die probleemoplossend zijn. Probleemoplossend zijn die alternatieven die de komende 200 jaar, met de stijgende relatieve zeespiegel, aan de veiligheidsnorm voldoen. Dit kan zowel in de vorm van binnendijkse, als buitendijkse dijkversterking, als in de vorm van een andere technische oplossing. Dit is afhankelijk van de lokale situatie in de zeven genoemde deelgebieden/trajecten (zie paragraaf 2.3). Hierbij worden de volgende algemene principes in acht genomen:

- de dijkversterking wordt zo smal als het kan en zo breed als het moet uitgevoerd;
- de dijkversterkingen vinden in principe binnendijs plaats, omdat gekozen wordt voor het economisch meest voordelige alternatief en omdat buitendijs Natura-2000 gebied is;
- in situaties met een binnendijs knelpunt voor dijkversterking moet nagegaan worden of de primaire waterkering geheel of gedeeltelijk naar buiten toe versterkt kan worden of dat technisch andere (duurdere) oplossingen nodig zijn. Knelpuntsituaties kunnen zich voordoen bij de aanwezigheid van bebouwd gebied, natuurgebied of cultuurhistorische dan wel andere waardevolle elementen direct bij de kering;
- bij buitendijkse versterking van de primaire waterkering moet rekening gehouden worden met natuurwaarden buitendijs.

In principe zijn er dus 3 alternatieven om aan de veiligheidsnorm te kunnen voldoen:

- binnendijkse dijkversterking
- buitendijkse dijkversterking
- technische oplossingen

Eventueel kunnen ook combinaties van deze alternatieven in een deelgebied aan de orde zijn. Afhankelijk van de oplossing is een bepaalde breedte van de reserveringszone noodzakelijk om de oplossing in de toekomst te kunnen garanderen. De reserveringszone van 75 meter (zie hoofdstuk 2) maakt derhalve een toekomstige dijkversterking mogelijk.

De reserveringszone valt aan de binnenzijde van de primaire waterkering geheel samen met beschermingszone B1. Een eventuele reserveringszone aan de buitenzijde van de primaire waterkering valt hier samen met beschermingszone B2. In dat geval gaat de breedte B2 van 25 m naar 75 m. De buitenbeschermingszone C2 gaat in dit geval van 75 m naar 25 m (zie Figuur 3-2).

3.4 Detailniveau

De kern van het Plan-MER is het overzichtelijk in beeld brengen van de belangrijkste gevolgen van de ruimtelijke reservering voor het milieu. Het accent bij de effectbeschrijving zal liggen op een kwalitatieve effectbeschrijving van de ruimtelijke reservering voor het milieu op basis van expert oordelen. Er zullen ten behoeve van de beschrijving van de milieugevolgen geen modelberekeningen worden uitgevoerd.

De beschrijving van de milieugevolgen van de Waterkeringsparagraaf gebeurt aan de hand van de volgende thema's:

- Economie
- Morfologie
- Natuur
- Cultureel erfgoed
- Recreatie
- Landschap

Per deelgebied wordt hieronder kort, op basis van de kaarten van het POP, aangegeven welke thema's in beschouwing worden genomen. Wanneer per deelgebied wordt gekeken, zijn voor ieder deelgebied andere thema's van belang. Voor de geselecteerde deelgebieden zijn de volgende thema's van belang:

Primaire waterkering Lauwersoog-Marnewaard

- Natuur: Nationaal Park Lauwersmeer, Natura-2000 gebied het Waddenzeegebied, natuur ter hoogte van het Kwelbos
- Recreatie: Jachthaven, Bungalowpark, fietspaden
- Economie: Haven- en bedrijventerrein, Militaire oefenterrein

Primaire waterkering van kruispunt Kustweg-Ommelanderdijk in De Marne tot Eemshaven

Natuur: Natura-2000 gebied het Waddenzeegebied met als belangrijkste criteria staatsnatuurmonument land/water (kwelder) en stiltegebied, enkele kleinere gebieden met natuur.

- Landschap: Het gebied wordt gekenmerkt door landbouw in grootschalig open gebied. De Kromme Riet en Zeewijksterriet zijn waterlopen met landschapswaarde.
- Recreatie: Bij Noordpolderzijl is een haven met een vaargeul door het wad.

Primaire waterkering bij de Eemshaven

- Economie: Ruimtebeslag voor (toekomstig) bedrijventerrein en zeehaven
- Natuur: Natura-2000 gebied het Waddenzeegebied
- Morfologie: Vaargeul vlakbij de kust ten oosten van de haven

Primaire waterkering van de Eemshaven tot Delfzijl

- Morfologie: De vaargeul komt hier vlakbij de kust
- Natuur: Natura-2000 gebied het Waddenzeegebied, stiltegebied, landbouw in gebied met belangrijke natuurwaarden
- Economie: Buisleidingstrook

Primaire waterkering in Delfzijl

- Economie: Ruimtebeslag voor (toekomstig) bedrijventerrein en zeehaven en bewoning
- Natuur: Natura-2000 gebied het Waddenzeegebied

Primaire waterkering van Delfzijl tot en met Termunterzijl

- Natuur: Natura-2000 gebied het Waddenzeegebied
- Recreatie: Camping, strandhuisjes, zwemstrand, sluis en vaargeul door het wad
- Landschap: Termunter zijldiep is een waterloop met landschapswaarde,

- landbouw in gebied met belangrijke natuurwaarden
- Cultureel erfgoed: Historisch dorp met oude sluis, begraafplaats op primaire waterkering

Primaire waterkering van Termunterzijl tot de Duitse grens

- Natuur: Land-water (kwelder) natuur, Waddenzeegebied, stiltegebied, Polder Breebaart, toekomstige robuuste verbindingzones vanuit Winschoten via de Nieuweschans naar de Dollard, landbouw in gebied met belangrijke natuurwaarden
- Recreatie: Sluis bij Nieuwe Statenzijl en de vaargeul door het wad
- Landschap: Westerwoldsche Aa is een waterloop met landschapswaarde, landbouw in gebied met belangrijke natuurwaarden
- Water: Boezemkanaal stroomt op sommige delen parallel aan de primaire waterkering

Het Plan-MER dient ook aandacht te besteden aan eventuele significante gevolgen die deze ruimtelijke reservering zou kunnen hebben voor gebieden vallend onder de Vogel- en Habitatrichtlijn (Natura 2000-gebieden). In het thema natuur wordt hier uitgebreid ingegaan. Hierbij wordt op het niveau van habitattypen bekeken of het alternatief negatieve dan wel positieve effecten op de verschillende beschermde habitattypen van het Natura-2000 gebied Waddenzeegebied heeft. Te zijner tijd, wanneer de planvorming gedetailleerd wordt, zal uit een voortoets moeten blijken of de reservering en de nieuwe waterkering al dan niet significant negatieve effecten heeft op de instandhoudingsdoelen van het Waddenzeegebied.

4 COLOFON

Oprachtgever	: Provincie Groningen
Project	: Plan MER Waterkeringsparagraaf primaire waterkeringen
Dossier	: A4530-01.001
Omvang rapport	: 11 pagina's
Auteur	: Sanne Gerrits
Bijdrage	: Mark Groen
Projectleider	: Mark Groen
Projectmanager	: Gerard Schippers
Datum	: 16 oktober 2006
Naam/Paraaf	:
